

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Despre noi.

I.

Distinsul savant român, care din prăfuitele documente ale trecutului a înălțat științei istorice și istorii literare române monument purtător al numelui său, d-l *Nicolae Iorga*, profesor universitar în București, nu este omul ce se mărginește în talmăcirea și deslegarea tainelor trecutului; ci este totodată cel mai asiduu cercetător al elementului românesc de pretutindeni și pironitor, pentru dornicii de a cunoaște și de a ști, al faptelor și condițiilor de viață ale neamului nostru.

Drumurile sale, dela închinarea la sanctuarele istorice din Regatul României, îl poartă, cu focul dragostei de neam, în țara cătușelor de aur, a cătușelor de fer, a suferințelor pentru ideal, — și iată-l, că își spune cuvântul și despre noi, (noi, în cerc restrâns), în volumul II al operei sale: »Neamul românesc în Ardeal și țara ungurească«.

Iată, ce spune d-sa, în recenta sa carte, despre Aradul nostru:

„Istoricul nu prea are ce căuta aici, în Arad. Marele oraș are un trecut de tot șters. Dar cine se interesează de stările de astăzi, va găsi privilegiștea plină de mișcare a luptei dintre rase. Românii sunt foarte tari în Arad, unde au un episcop neunit, pe smeritul călugăr Ignatie Papp, unde au seminar bun, o escelentă preparandie, revista »Biserica și Școala« și foaia politică »Tribuna« (fosta »Tribuna Poporului«). Ei sunt bine reprezentați în adunarea comitatului, unde se vorbește slobod românește, și tocmai zilele aceste ai noștri au spus adevăruri crude partidelor ungurești, care se luptă și aici aprig în jurul programului desfășurat de »coalitiie«. Suntem aici

pe un teren solid al luptelor pentru afirmarea naționalității noastre....

În Arad rostul nostru e relativ nou: numai de când s'a întins și îmbogățit orașul, sătenii români din împrejurimi au venit să se așeze în el, până ce numărul lor a ajuns să fie la vre-o zece mii, față de un număr îndoit, întreit de Iudeo-Maghiari. Mai de mult avuse o însemnătate mare Sârbii, mai ales negustorii, cari veniau din Banatul colonizat de Impărăție cu neamul lor. A lor era episcopia arădană, întemeiată în al XVIII-lea veac, a cărei biserică se ridică pe malul Murășului chiar. Numai Românii uniți aveau clădirea aceea micuță și ascunsă care stă înaintea mea când privesc pe ferestrele otelului.

La împărțirea religioasă făcută între noi și Sârbi, pe vremea lui Șaguna, am căpătat însă pentru noi episcopia. Episcopul românesc locuiește într'o casă oarecare, și de sigur că nici astăzi nu e nevoit să-și trântescă cine știe ce palat de trufie. Dar în mijlocul orașului chiar s'a înălțat, între case de câștig care sunt ale ei, biserica episcopală, în același stil ca și cel din Beiuș și Orade, decât care e mai săracă pe din lăuntru, unde mai că nu se văd zugrăveli. Vechile cărți ale Sârbilor, tipărituri de prin Rusia lui Petru cel-Mare, zac neîntrebuințate pe rafturile altarului, pe când în strane stau edițiile cele mai nouă ale Sf. Sinod din București.

Clericii acestei dieceze arădane, care cuprinde și vre-o trei,—patru protopopiate din Banat, se formează într'un seminar cu trei clase peste cele opt gimnaziale. O preparandie de învățători e aplicată la dânsul. Cele două așezăminte de lumină sunt așezate unul lângă altul. Seminarul are un adevărat palat la stradă, cu sale largi și luminoase, ce se urmează în două rânduri. Preparandia e în ziduri mai mici dintr'o curte¹⁾ foarte întinsă, care se prelungește apoi

¹⁾ Informația nu e pe deplin exactă. N. R.

printr'o grădină de legume, lucrată de școlari, până la marea școală jidovească cu acoperișul de un verde ciudat, până la casa dată cu chirie de o altă instituție sârbească, și până la biserica Sârbilor, care va fi a noastră, când se vor mântui de romanizat și cei o mie de Sârbi cari au mai rămas cu oarecare conștiință națională. In acele încăperi joase, unde viitorii dascăli ai sateilor își deprind meșteșugul de binefacere sau învăță și ei la rândul lor pe copiii cei mărunței, au stat pe alte vremuri străini dușmani nouă, dar proprietatea comitelui Tököly a trecut în stăpânirea baronului vienez, de obârșie macedoniană, Sina, și dela aceasta a luat-o episcopia cea nouă a Românilor, ca să facă din ea un focar de cultură pentru Româniea de la poalele Bihorului.

O școală de fetițe e așezată într'o casă care n'a avut dela început aceasta menire, dar o îngrijire deosebită face aceasta instituție, cu internat pentru treizeci de școlărițe, să răspundă cerințelor celor mai stricte în ceea-ce privește rânduiala și curățenia. Mai sunt, în sfârșit și patru școli primare, cu un mare număr de învățători, destoinici și cu tragerea de inimă.

Aradul neunit stă oarecum în fața Oradei unite, și o comparație între ele și se impune fără voie. Ea nu poate să fie, din punctul nostru de vedere, românesc, decât în favoarea celui dintâi. Aici bani ce vin de la Români hrănesc școli de limba noastră, în care se cresc numai românește clericii și învățătorii noștri, pe când dincolo o bogăție dăruită de Cărmuirea împărătească din timpuri, bogăția unui fond și mai mare împărțit cu catolicii, nu pot ținea în picioare un seminar cât de slab, care să fie numai al nostru, și abea dacă-și târește viața o preparandie, unde intră și școlari fără știință de românește, cari pot să iasă în toată siguranța fără a cunoaște cum se cade limba noastră. Ce folosește pe lângă aceasta toate formele și strălucirile zadarnice? Un popor trăiește și se desvoltă înaintea de toate prin *sufletul* său, pe care nimic în lume, între lucrurile cele mai mari și mai măndre, nu-l poate înlocui.

După cele citate, prinse cu cu atâta forță de observație de ilustrul savant, și cari ca mângăeri ni-se revarsă asupra sufletelor sbuciumate de greul zilelor pentru muncitorii idealști, — la rândul nostru credem a ne face datoria, rectificând unele momente indicate prea redus de distinsul scriitor, în ce privește trecutul nostru bisericesc, atins de d-sa în fuga condeiului.

Se spune în cartea d-lui N. Iorga:

» A lor (Sârbilor) era episcopia aradană, întemeiată în al XVIII-lea veac, a cărei biserică se ridică pe malul Murășului chiar... și ... »La îm-

părțirea religioasă făcută între noi și Sârbi, pe vremea lui Șaguna, am căpătat însă pentru noi episcopia«...

Față cu aceste indicațiuni avem de relavat, că: a) episcopia Aradului (pecând Sârbii, au fost așezați în aceste părți la anul 1689), s'a înche-gat din vechile episcopii ale Ienopolei (1479)¹⁾ și Oradei-mari²⁾, mai vechi decât venirea și așezarea Sârbilor aici; b) primele începuturi de romanisarea diecezei Aradului se fac deja pela 1751, când episcopul Sinesie Ivanovic dispune introducerea limbei române în administrea bisericească și în serviciul divin, — pentru contrabalansarea propagandei unite³⁾.

Apoi silințele de emancipare națională se întetesc; la 1814 Români din dieceza Aradului cer împăratului Francisc I. episcop român⁴⁾; iar la 1829 se institue de episcop al Aradului românul Nestor Ioanovici (ce e drept, crescut sârbește). La 1835 se instituie însă de episcop, românul, fost profesor la »teologia« întemeiată în Arad (la 1822) *Gherasim Raț*. După dânsul urmează Procopie Ivacicovici (până la 1873) a cărui stăpânire intră în timpul reîntemeierii mitropoliei ort. rom. din Ungaria și Transilvania. Ivacicovici în păstoria sa e încunjurat numai de sfetnici români, în mijlocul masei puternice de români, pe când poporul sârbesc, compact aici dela 1689, emigrează în Rutia, după revoluția lui Pero din Pecica (1752).⁵⁾

Precizând aceste fapte istorice, să urmărim pe d-l N. Iorga, în datele ce publică asupra mănăstirii noastre Hodoș-Bodrog.

Necesitatea conferențelor preoțești.

În timpul mai recent, în cele mai multe centre ale diecezei noastre — după știrea mea — ținerea conferențelor preoțești a eșit din uz. Chiar și mai de mult se țineau sporadic, când una sau altă chestie mai ardentă, era neapărat de lipsă să se sulezeze cu preoțimea tractuală, spre a ajunge la o comună soluțiune. Sistematic însă, nici când nu a fost inaugurată ținerea conferențelor preoțești în dieceza noastră. Cunosce un ordin mai înalt al Ven. Consistor, edat în anul din anii trecuți, prin care s'a fost decretat ținerea conferențelor preoțești, dar aplicarea lui a fost numai pe durata de un an, ceea-ce mă face să con-

¹⁾ Dr. Márki, Arad, Monographiája II. 233.

²⁾ »Enciclopedia Română«, I. 223.

³⁾ Encipl. R. I. 224.

⁴⁾ Un memoriu al lui Moise Nicoară p. 57.

⁵⁾ Márki, op cit. II. 370.

chid, că din partea cercurilor hotărătore nu s'a aflat, că ar produce roadele adecvate scopului intenționat.

Dacă aceasta așa a fost în trecut, când alte împrejurări dominau în biserica noastră, în prezent și viitor ținerea conferențelor noastre este o chestie, ce nu mai poate fi abandonată, ci va trebui să i-se atribuie însemnătatea reclamată de împrejurările schimbate.

Să ilustrăm situația prin o mică comparație.

A fost un timp, când preoțimea a satisfăcut chemării sale prin celebrarea serviciilor sfinte și inducerea cazurilor matriculare. Și dacă a fost cineva conștiințios în aceste două lucruri și cu putere bună, a cucerit stima și respectul credincioșilor săi, cari nefiind turmentați în sentimente, prin agitațiuni provenite dela câți toți rauvoitori ai bisericii noastre, se bucurau de adevărată pace sufletească; iar superioritatea bisericăască putea să aibe cuvinte de laudă pentru astfel de păstori buni.

Azi, acele timpuri s'au îngropat și lumea ni-se prezintă cu altă față. Năvăliri dușmane conturbă liniștea credincioșilor. Cultura modernă a adus cu sine ca molitvelnicul preotului să-și peardă farmecul de odinioară și să fie înlocuit cu medicina; iar curentele deosebitelor idei greșite se dovedesc cuceritoare, decât serviciile dzești pe multe locuri nu mai au ascultători. În astfel de împrejurări și în mijlocul tuturor ostilităților, sabia duhului trebuie învărtită cu forță și dibăcie; armele întunerecului trebuiesc combătute cu arma luminei, iar terenul luptei este nu numai biserica ci și școala. Pe lângă acestea oficiul parohial nu poate sta mai pe jos de nivelul așteptat de spiritul timpului și are să fie condus cu pricepere și destoinicie. — Deci rolul influent pe toată linia se poate susține numai prin deșteptarea interesului comun, spre ajungerea aceleiași ținte și prin consolidarea forțelor răzlețe la o activitate armonică.

Conced, că între membrii preoțimei noastre pot fi mulți de aceia, cari sunt în curat cu toate afaceriile, ce-i privesc, sunt abili de a-și apăra interesele parohiale, fără a fi avizați a consulta pe alții și au nobila ambițiune să-și facă datoria cu deplină conștiință. Dar' nu mă indoesc, că se află și frați, cari au lipsă de ajutorul altora în multe privințe, pe lângă toate, că bunăvoința nu le lipsește. Mai notorie este înse aceea, că pentru producere unitară în roade acțiunilor noastre, ni se impune și echiparea unei nobile emulațiuni pe terenul pastoral a devenit o recerință.

Asocierea oamenilor de diferite branșe e deja recunoscută de o forță majoră. Pe această cale și cei slabi devin tari, iar talentele ajung la valoare. Răzleți a remănea înseamnă o stare de: „douce far niente”.

Mijloc mai potrivit pentru alimentarea trezviei și susținerea caldă a interesului pentru toate cauzele din sfera pastorală, precum și un loc mai potrivit de a-și comunica preoții ideile și experiențele unii altora, decât conferențele, nu cunosc, când este știut, că afară de târguri la alte ocaziuni nu convin.

În deosebi, motivul principal, ce mă îndeamnă a pleda pentru inaugurarea conferințelor preoțești în mod sistematic și obligator, pe lângă cele amintite mai sus este: chestiunea catehizării.

Voi atăta, pentru ce?

În organismul bisericii noastre, preotul este un factor important, înzestrat cu drepturi și datorințe din a căror exercitare urmează responsabilitatea față de autorități și față de D-zeu, pentru conducerea poporului încredințat. Toate agenzele dirgătoriei pastorale, preotul apt și conștiu le îndeplinește în cadrele ordinelor emanate dela guvernul bisericesc și în măsura,

în care și-a înmulțit talanții sufletești; — dar propunerea religiei în școala poporală cade în cea categorie, care numai atunci produce roade, când propunătorul stă în curent cu progresul educațiunii și instrucțiunii. Raportul catihetilor între sine, ca bărbați de școală și punerea lor în raport cu lumea pedagogică, se poate stabili numai pe calea conferențelor, unde li-se dă ocaziune să discute în chestia catehizării ca în o cauză comună, să fie și o procedură comună.

Rezumând deci: scopul conferențelor preoțești are să fie: echiparea nobilei emulațiuni pe terenul pastoral.

Iar obiectele ar fi: discuția în chestia catehizării; prelegeri practice de catehizare; predarea și ascultarea câte unei predice cu acea ocaziune și critica acestora; apărarea credincioșilor de curentele dușmanoase bisericii; întărirea sentimentului religios în popor; consultări în cauza purtării oficiului parohial; serviciul divin și funcțiunile sacre și alte multe obiecte de asemenea natură. Căci cu deplină convingere constat, că și numai într'un ținut cum e chiar protoprezviteratul, în biserica noastră, se observă uzul după localități, iar nu forme unitare, precum avem o unitate a credinții.

Cu privire la catehizare apoi, pe lângă conferențe, ca un ce indispensabil ar avea să urmeze îndatorirea, ca și preoții să ospiteze la examenele finale din comunale vecine, cum fac învățătorii și să ia parte la conferențele didactice. Căci, aceea-ce praxa pe terenul școlar a stabilit de bun pentru progresul instrucțiunii în general, nu poate fi descônziderat la instrucțiunea obiectului religiei.

Stăm adecă pe o treaptă analoagă cu corpul învățătoresc, pentru care conferențele sunt o școală practică. Școală practică ar fi să fi ele și pentru preoți din toate punctele de vedere. Și lipsindu-ne de ele, ne lipsim de mijlocul cel mai bun, ce deșteaptă interesul membrilor clerului la împlinirea misiunii cu râvnă apostolică, care lipsă face progresul iluzoriu.

De aceea, conferențe ne trebuiesc!

Bărăteaz, la 21 Februarie 1906.

Nicolae Crișmaru,
paroh.

O afacere dureroasă.*)

Erau vremuri, când școala era a șaptea spită la roată, în mersul lucrurilor sociale. De cumva o și putem pune în acest șir. Căci aceasta eră o instituțiune, căreia nu i-se da nici o atențiune, deși se simția necesitatea ței, totuși eră tratată, ca cenușotca din poveste.

Cu timpul însă s'au schimbat și părerile societății asupra binelui și al folosului, ce-l aduce aceasta instituțiune omenimii. Azi toată lumea e în curat, că ajungerea binelui numai prin această instituțiune se poate face. Numai școala e pârghia înălțării individului și prin el al societății.

Esperiența ne dovedește aceasta îndeajuns. Și a mai stărui azi, spre a dovedi folosul și bu-

*) Dăm loc acestui articol venit din partea unui fruntaș al învățătorimei, nepreocupat pentru „deşertăciuni“. N. R.

nătatea școalei, nu însemnă alta, de cât a perde timpul cu recitări, spuse și de alții în diferite chipuri și la diferite ocațiuni.

Da, folosul școalei e nespun de mare; e o necesitate de viață. Pentru noi însă, în împrejurările, în cari trăim, e mai necesară de cât pânea de toate zilele. Pentrucă numai trecând prin porțile ei, vom putea ajunge la limanul cel dorit. Numai prin ea putem ajunge binele, la care ni-zuim. *De aceea la noi școala e și trebuie să fie instituțiunea cea mai de căpetenie.*

Starea însă, în care funcționează ea acum, e atât de neprielnică, atât de ostilă ei, încât nici pe lângă activitatea cea mai mare, nu poate produce un rezultat multămitor. Iar împrejurările, cari au determinat această stare, sunt de așa natură, că apar înaintea individului ca neovingibile. Și de fapt, sunt și neovingibile. Pentru aceea totuși se pot încâtva slăbi sau micșora. Iar micșorarea acestora atârână foarte mult dela interesul, ce-l au conducătorii anume puși, de a-se îngriji și conduce aceste odoare scumpe ale neamului.

Că s'a făcut mult în aceasta direcțiune, nime nu poate trage la îndoială! Dar că s'ar fi făcut totul, asemenea nime nu poate susține. Și că nu s'a făcut tot, ce s'ar fi putut face, cauza o putem afla mai mult în necunoștința de cauză, care a produs răul. Căci acesta, fără a cunoaște cauza, nu se poate delătură. De aici se impune tuturor, *de a consulta pe toți, câți sunt în stare a concurge cu sfatul lor întru delăturarea cauzei care a produs răul.*

Cei mai competenți a da deslușiri și a concurge cu sfatul lor în cauză, în locul prim, sunt cei ce zilnic se luptă cu aceste neajunsuri. Numai ei sunt în stare a arăta în amănunte cauza și tot numai ei pot recomanda aplicarea mijloacelor celor mai sigure și mai potrivite pentru delăturarea răului. *De aici sfatul lor e necesar, ba chiar se impune.*

Instrucțiunea și educațiunea e o artă unică în felul său. E o artă, despre a cărei cunoștință deplină nici că putem vorbi. Căci deslegarea acestei probleme e atât de grea, în cât nici că putem prevedea posibilitatea deslegării ei pe deplin.

Croitoritul nu se poate asemăna artei, de a înștrună și educă. Difer de olaltă, ca cerul de pământ. Pentru aceea și la croitorit numai omul de specialitate e chemat a se pronunța în cauză de natura aceasta. Căci laicul, *fie el orice capacitate și poșadă el cunoștințele cele mai vaste, totuși e cu mult mai mic în fața croitorului, când e vora de măestria lui. Ce să zicem însă, când e vorba de instrucțiunea și educațiunea omenimii?*

Basați pe acest adevăr neresturnabil, învățătorii au stărui și stăruiesc și azi, ca și ei să între în corporațiunile noastre bisericești, *unde se pertractează și cestiuni de ordine școlară.* Nu din *ambitiie*, cu atât mai puțin ca reprezentanți ai unei *caste*, ci numai cu gândul de a face, după puterile lor, servicii bune bisericei, școalei și neamului. Pentrucă, în afaceri de școală, *pe lângă toată micimeu, ce li se atribue (? N. R.) totuși se vor pricepe mai bine, ca ori și care alt laic.* Și că adevărul îl afirm, dovedește și împrejurarea, că însăși organele noastre bisericești au aflat de bine a consulta învățătorii în multe afaceri școlare¹⁾. Decât o icoană fidelă se poate predă numai prin persoanele interesate și *nici când prin a treia persoană.* Și dacă necesitatea consultării lor *se impune*, atunci pentruce atâta supărare, când învățătorii își exprimă dorința, *în interesul școalei*, să între și ei în sânul corporațiunilor noastre bisericești?²⁾ Și apoi de unde și cu ce drept se aruncă în fața învățătorilor cuvântul greu, *de dujmani ai bisericei și ai școalei confesionale?* Cum, nu este dovadă suficientă despre dragostea și alipirea învățătorului român față de școala și biserica sa, atunci, când, în impregiurările vitrege, în care trăiește și pe lângă toate momenele, ce i-se fac, totuși a rămas neclintit la altarul sfânt al școalei române? Și apoi pentru acest sacrificiu, resplata să-i fie hula?

Să susține, că mișcarea în direcția aceasta, ce se observă în șirul învățătorilor, ar proveni în mare parte și din *ambitiie*³⁾. Ei bine; să admitem și una ce aceasta. Și apoi, pentru Dumnezeu, ar peri poate lumea, dacă s'ar folosi de aceasta slăbiciune omenească, spre a-i împintea tot mai mult în greua lor misiune? Și îndemnul aceasta ar fi oare în detrimentul bisericii și a școalei? Cine poate susține una ca aceasta? Și dacă nu, atunci pentruce atâta supărare?

Suntem un popor sărac și împilat. Și sărăcia aceasta se simte de sus până jos. Fie care însă își cunoaște mai bine pe a sa. De aceea, nu odată se întâmplă, că unul, fiind preocupat de sărăcia sa, nu vede pe a vecinului, care trăiește în mare sărăcie, ca el. Las să între deci învățătorii în corporațiunile noastre bisericești, ca să vadă cu ochii lor, că și sus, în porție luat, starea nu e cu mult mai favorabilă ca cea de jos!

Și dacă lucrurile se vor cumpăni și judecă din acest punct de vedere, nu va fi cu supărare, când învățătorii vor stărui, să între în corporațiunile noastre bisericești.

I. G.

¹⁾ Unde e atunci „preferarea“? N. R.

²⁾ Validitatea serioasă, se impune cu serioșitate de oameni serioși, oamenilor serioși (individuas!). N. R.

³⁾ Dar dacă e numai *vanitate* personală la mijloc? N. R.

„Rugăciune“

de
Mihail Eminescu.

Prelegere ținută la școala de aplicație elementară de la pedagogia gr. or. rom. din Arad.

Clasa a VI-a

Iubiților școlari, astăzi vom învăța o rugăciune frumoasă (în formă de poezie). Ce vom învăța N. ?

1) *Recitarea și explicarea poeziei* (din partea învățătorului). Ascultați!

<i>Rugămu-ne 'ndurărilor,</i>	<i>Privirea-Ți adorată</i>
<i>Luceafărului mărilor,</i>	<i>Asupra-ne coboară,</i>
<i>Din valul, ce ne bântue,</i>	<i>O, maică prea curată</i>
<i>Înaltă ne, ne mântue,</i>	<i>Și pururea fecioară Marie!</i>

Învățătorul declamează poezia într'un ton sărbătoresc și evlavios, astfel ca școlarii să simtă ceva înălțător în voce și ținuta lui, ca și ei să fie pătrunși de pietate.

Spune tu N. știi tu ce e marea? (... o apă mare, sărată și stătătoare). Dar *luceafărul* ce e? (... o stea mai luminoasă decât celelalte.

Învățătorul pretinde răspunsuri întregi.

Când se vede *luceafărul* pe cer? (... dimineata, înainte de răsăritul soarelui, și seara după apusul soarelui). Așa-dar *luceafărul* e o stea frumoasă? (... da.) Vedeți, când e întunec, noaptea, *luceafărul* luminează.

Ce gândiți voi, cine a făcut marea? (Dumnezeu) Dară *luceafărul*? Cine a făcut toată lumea? Fiind-că Dumnezeu le-a făcut toate și susține lumea și pe noi ce trebuie să facem noi față cu Dzeu? (... să ne rugăm).

Vedeți, iubiților școlari, voi știți că mama lui Iisus Hristos a fost *fecioara Maria*; ea a petrecut pe pământ, precum știți (din Istoria biblică), o viață sfântă și curată.

C. spune, unde se află acum *fecioara Maria*? (... în cer). Ce face ea, care e curată și sfântă, care a fost mama lui Iisus, pe care 'l-a iubit? Ce face ea în cer? (... se roagă lui Dzeu pentru noi oamenii, pe cari ne-a iubit Hristos și ne-a mântuit.) Vedeți dar, noi trebuie să o cinștim ca pe o maică și să ne rugăm ei, pentru că ea cere ajutor dela Dumnezeu pentru noi. Ce trebuie să facem?

În rugăciunea frumoasă, pe care o învățăm azi, ne rugăm către *Maica* prea curată. Cătră cine ne rugăm?

Spune tu A. unde se află *luceafărul*? (... pe cer de asupra noastră). Numai uscat e pe pământ, sau și apă? (... și apă). Cum am zis că se numesc apele cele mari? (... mări). Așadar, dacă *luceafărul* e pe cer, de asupra noastră, atunci el e și de asupra mărilor. Vedeți, *luceafărul* strălucește peste mări și peste pământ deci și peste noi, ca un păzitor, luminând noaptea, în întunec.

„*Luceafărul mărilor*“ aici e *Maica* prea curată, care ca un *luceafăr* strălucitor stă deasupra noastră,

în cer, și ne păzește de acolo, ne luminează drumul în întunec. Pe cine înțelegem B. aici, sub „*luceafărul mărilor*“? (... pe *Maica* prea curată) Pentru ce?

Ști tu N. cine e om îndurător? (... care ajută pe alții, etc.) Așadar cum e *Maica* preacurată, fiind-că se roagă lui Dumnezeu pentru noi și ne ajută? (... îndurătoare). Când zicem: „*Rugămu-ne 'ndurărilor, luceafărului mărilor*“, noi ne rugăm pentru îndurările *Maicii* preacurate, adecă ne rugăm cătră *Maica* preacurată, să se îndure de noi. Ce facem, etc.?

„*Din valul, ce ne bântue, înaltă-ne ne mântue!*“ Ști tu ce e valul? Ați văzut voi *Merășul* ori alt rău când a bătut vântul? Atunci ați văzut că pe suprafața apei se făceau niște păturele; aceste păturele se numesc valuri. Cum? Dar pe mare valurile se fac cu mult mai mari (decât pe *Murăș* etc.), așa de mari, cât casa și dacă cineva plutește pe mare cu luntrea (în vreme de furtună), valurile o răstoarnă și oamenii din ea pot să se înece. Vedeți, iubiți școlari, viața noastră încă o putem asemăna cu marea, iar greutatețile vieții cu valurile de pe mare; precum vin valurile asupra luntrei, așa vin și năcazurile vieții (boală, foc, vrăjmași, oameni răi) asupra noastră. Cuvântul „*bântue*“ însemnează, că nu ne lasă în pace, în liniște ori tigneală nu ne lasă liniștiți. Deci când zicem: „*Din valul ce ne bântue, înaltă-ne, ne mântue*“, ne rugăm *Maicii* preacurate, să ne scoată din năcazurile și greutatețile vieții (valul), cari ne turbură liniștea; ne rugăm să ne aperse de rele, ca să putem trăi liniștiți. Ce ne rugăm?

„*Privirea-ți adorată asupra-ne coboară, O, Maică preacurată și pururea fecioară, Marie*“. Cuvântul „*adoră*“ însemnează, a ne ruga eu toată încrederea și dragostea, a ne închină. Deci, *privirea* adorată a *Maicii* preacurate, însemnează *privirea* ei sfântă și iubită, dragă, la care toți se închină, adorată de toți. Deci când zicem: „*Privirea-ți adorată...*“ ne rugăm *Maicii* preacurate, să privească asupra noastră, să se uite cu ochii ei buni spre noi, adecă să se îngrijească de noi, să ne păzească de tot ce e rău. Ce ne rugăm?

2. *Memorizarea din partea elevilor (zicere de zicere) și pronunțarea în cor.* (Resumat).

3. *Observări de stilistică și reflexiuni relative la viața și activitatea poetului Eminescu.*

Spune N. încă odată rugăciunea întregă! Vedeți iubiți școlari șirele din rugăciunea aceasta se potrivește la capăt. De ex.: 'ndurărilor — mărilor; bântue — mântue. Astfel de șire cari se potrivesc la capăt, se numesc *versuri*. Cum se numesc?... Iar rugăciunea aceasta, toată se numește *poezie*, pentru că e făcută în *versuri*. Cum...? Dar vedeți, oamenii nu scriu toți și numai în *poezie*, ci mai mult așa cum le vine vorba; de ex. cum e scris și în cărțile voastre. Forma aceasta de scriere se zice *proză*.

Așadar în câte forme putem scrie? (... în 2 forme *proză* și *poezie*). Vedeți, în *proză* puteți scrie și voi; dar *poezii* pot face numai niște oameni învățați la aceasta, cari se numesc *poeti*). Desvoltare: *Rugăciunea*,

pe care o învățarăm noi acum, a făcut-o un poet cu numele *Mihail Eminescu*. Cine a făcut-o? Cum se numesc oamenii, cari scriu poezii?

— Ascultați! Eminescu s'a născut într'un oraș din România, în Botoșani și după ce a învățat în Cernăuț, apoi în Viena și Berlin, o școală înaltă numită universitate, s'a întors în România, în orașul Iași, a venit în urmă la București și a scris multe poezii frumoase. Poeziile lui sunt duioase, pline de durere. De ex: „*Ce te legeni codrule?*“ (Să cetească școlarii aceasta și alte poezii, din cele populare, pe cari le înțeleg ușor) Eminescu a scris și în proză „*Iată frumos din lacrimă*“, o poveste, s. a.

Conform capacității școlarilor și conform timpului de care dispune învățătorul, va putea trata activitatea literară a lui Eminescu și mai detaliat. (Recapitulare generală)*

Ioan Cadariu
elev. c. IV ped.

CRONICA.

P. S. Sa D-1 Episcop diecezan a plecat Luni în 20 l. c. la Budapesta, pentru a lua parte la ședințele fundațiunii Gozdsu. Din Arad P. S. Sa a însoțit pe I. P. S. Sa D-1 Mitropolit Ioan Mețianu, care a sosit cu trenul din Ardeal, și a fost primit la gară cu multă însuflețire de frunțașii noștri bisericești. P. S. Sa Episcopul nostru diecezan s'a întors la reședință Sâmbătă după amiază.

Aniversarea P. S. Sale Episcopului N. Popea. Venerabilul arhiereu și episcop al Caransebeșului a împlinit Vinerea trecută vârsta de 80 ani și totodată și anul al 50-lea de când a intrat în tagma monahală. Din acest incident i-au făcut manifestații de deosebită dragoste și alipire toți cei de aproape de dânsul. precum și dieceza întreagă. Academia Română, al cărei distins membru este, l-a felicitat printr'o delegație. Noi încă ne alătrăm la aceste urări de bine, dorindu-i încă zile multe cu sănătate ca să-și poată păstori dieceza și mai departe cu înțelepciunea și iubirea de până acum.

Hirotonire. Duminecă la 19 l. c. a fost hirotonit întru diacon d-1 profesor la preparandia noastră din Arad N. Mihulin. La aceeași dată a fost hirotonit preot dl M. Moldovenescu, ales paroh în Murani.

Pentru biserică și școală. Ni se scrie, că prin intervenirea părintelui Moise Babescu, paroh, comuna noastră Fenlac a reușit, să se bucure de venituri favo-

*) Dacă se vor omite elementele de stilistică și literatură, de sub 3. aceasta temă se poate aplica și pentru studiul religiunii, observând că atunci trebuie să considerăm mai mult elementul religios; pe când dacă se tratează ca o piesă de cetire se pune mai mare pond pe cultivarea simțului de limbă și cu un farmec viu se relevă elementul estetic, arătându-se formele (figurile) stilistice. Se aruncă apoi o privire asupra vieții și activității literare a poetului, scoțându-se la iveală nota caracteristică, dominantă în operele sale.

rabile pentru necesitățile bisericești-școlare ale acelei comune parohiale, și anume: Din averea bisericească de 40,292.56 cor. apoi din pășunea comunei (de 100 lanțe pământ, folosit în 3 ani) care a adus bisericeii suma de 12,000 cor. și din 30 lanțe de pământ (folosite dela 1897—1905) comuna parohială a folosit 28,292.56 cor. Din această sumă s'au escontentat Sârbii, pentru sf. biserică și s'a edificat o admirabilă școală gr. or. română.

Prelegeri economice în Zarand. Din Brad se scrie, ca prelegerile economice proiectate de despărțământul Zarand al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“ s'au început în 12/25 Februarie a. c. în Brad, la care au luat parte peste 400 Români. Succesiv Dumineca se vor ține prelegeri economice la Baia de Criș, și la Hălmagiu.

Patruzeci studenți universitari din București s'au constituit într'o societate „Silvia“, cu scop de a face excursiuni în țerile locuite de Români. Prima excursiune o vor face la Paști în Ardeal.

Curțile cu jurați șterse. Guvernul ar fi hotărât, că procesele, pornite contra ziarelor, nu le mai duce înaintea juraților, ci înaintea unui tribunal alcătuit din oameni știutori și ținători ai legilor! Pe motivul, că până-acum de câte ori ar fi fost dusă o foaie înaintea juraților, de pildă pentru vătămarea Maestății, jurații totdeauna ar fi declarat pe redactor de „nevinovat“ și nu l'au putut pedepsi.

O pățanie. — Cetim în „Tribuna“ următoarele: În Septembrie a anului școlar curgător am cercat antistia comunală de aici, ca în sensul legii de instrucție 1868 art. XXXVIII §. 32 să procure pentru copiii deobligați la școală toate cărțile necesare. Cu procurarea cărților, dându-mi-se și banii necesari, am fost încredințat cu comanda ce am făcut-o la un librar jidan din Oradea-mare. Ne având el toate cărțile dar promițându-mi, că le va procura, banii i-am lăsat la el pe lângă chitanță. Timpul însă trece și pe lângă toate provocările mele, cărțile nu le-am mai căpătat.

După o așteptare de 5 luni, am ajuns la proces, în urma căreia, după mult chiu și vai abia îmi primii banii, de sine înțelese, fără de spesele mele.

M'am jurat atunci că dela străin nu voi mai procura nimic nici odată. După ce primii banii mă pusei și procurai cărțile dela alt librar, însă creștin. I-am scris, că banii pentru cărți nu-i anticip, ci să le trimită cu rambursă punându-i termen de 8 zile. Totodată i-am descris și pățania mea cu jidanul. Au trecut de trei ori opt zile și dl librar din chestiune nici cu atâta nu m'a învrednicit, ca să-mi scrie cel puțin că din ce motiv nu-mi trimite cărțile.

Neputând a mai aștepta, mă pusei din nou și în 23 Februarie a. c. procurai cărțile dela „Tipografia Diecezană“ și spre mai mare mirare în 25 aceeași lună și primii cărțile. Ce însemnează aceasta? Punctualitate.

În fruntea „Administrației și Tipografiei Diecezane“ se află un factor punctual în persoana d-lui Cornel Lazar.

Pățania mea să le fie spre învățătură fraților mei colegi români, mai ales la aceștia din Bihor, să se fe-rească de ori ce librar jidan, și să precure fiește care ori și ce cărți dela „Tipografia Diecezană“, cu atât mai vârtos, căci bine știm cu toții, că are menirea de a ajuta bisericele sărace.

Așa să fie!

Miersig, la 1 Martie 1906.

Iulian Pașuba
inv.

Averile mănăstirilor rusești. Gazeta de Petersburg scrie, că venitele anuale ale mănăstirii Alexandru Newski sunt 800.000 coroane. Din imobiliile (nemișcător) are mănăstirea un venit anual de 2 milioane de coroane, pe când din daruri pentru zidirea de biserici, pentru alinarea suferințelor celor săraci, pentru ajutarea celor arși ori nenorociți se adună trei milioane coroane. Din suma aceasta enormă trage stărițul mănăstirii leafă de 200.000 coroane, iară economul 800.000 de coroane. Fiecare din cei 70 de călugări căși sunt în mănăstire a fost dator ca la hirotonirea lui să plătească cel puțin 1000—2000 de coroane. Din venitul mănăstirii se împarte între călugări 1 milion de cor. Cea mai bogată mănăstire din Rusia e „Sf. Treime“ din Moscva; aceasta dispune de un capital de 3 miliarde coroane. Numărul mănăstirilor din Rusia este 700.

Regele Cristian IX și școlarul. Următoarea interesantă anecdotă caracterizează firea răposatului rege al Danemarcei Christian IX. Se știe, că monarhul a fost ca om de o simplitate și bunătate rară. Vizitând într-o zi o școală populară, el puse elevilor întrebarea:
— Cari au fost marii regi ai Danemarcei?

Școlarii au amintit mai mulți regi, iar învățătorul, căruia îi curgeau de pe frunte picături de sudori, aștepta în zadar să audă pronunțându-se și numele lui Christian al IX-lea. În fine unul din școlarii îl rosti.

— Ah! ah! zise regele, și ce fapte mărețe a săvârșit Cristian IX?

Școlarul fu adus în mare încurcătură, ce se sfârși prin mărturisirea, că nu știe nimic despre aceste fapte.

— Nu te turbura, micuțule, zise regele Cristian, căci nici eu nu le cunosc.

Trei Doamne, și toți trei. Un ziar german aduce o notiță despre intrarea în Tokio a eroului dela Porth-Arthur — o intrare mai triumfală și decât a învingătorului dela Tsushima (Togo). Bătrânul Nogi, modest. nu voia să știe de bucuria triumfului, ce îi pregătea poporul — se gândea mult la jalea bătrânilor părinți ai celor, pe cari a trebuit să-i lase pe câmpii de luptă dela Porth-Arthur. Durerea lui proprie era și durerea lor: pierduse și el pe feciorii sei în slujba împăratului și a țării. La gara Shimhashi, pe stradele orașului mulțime enormă, orașul întreg pavoasat. Pe peron adunarea bărbaților mari ai poporului între ei și reprezentanți ai puterilor streine. Primul drum dela gară — în slujba datorinței: petrecut de aclamarea mulțimei, bătrânul o apariție patriarhală, cu o barbă mare, albă, se îndreptă spre palat, ca se dee seamă despre luptele și suferințele armatei sale. De acolo spre Azabu, spre casa lui, așa de pustie acum. În

etajul de asupra două uniforme de ofițeri a fiilor sei căzuți în luptele Porth-Arthurului, și puține rămășițe din trupurile lor, o urnă cu cenușă și un smoc de păr. Al treilea cel mai tânăr, căzut ta Nanshan. Bătrânul cu peri cărunți, cruțat de moarte pe câmpul de luptă singur în fața rămășițelor fiilor săi. Inima de părinte își reclamă și ea, în sfârșit, dreptul ei! Nogi a început să plângă...

A apărut și se află de vânzare la tipografia diecezană în Arad, și la toate librăriile din țară cu prețul de 40 fil. ABC-dar pentru clasa I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția V. prelucrată după cerințele ortografiei Academiei Române.

Carte de cetire pentru clasele 3 și 4 ale școlii populare de Iuliu Vuia Aprobata cu decisul Ven. Consistor aradan dela 13/26 August 1905 Nr. 3500. Prețul 50 fileri.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din filia **Halaliș**, prin aceasta se escrie concurs, cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele încopiate cu acest post sunt: Salar în bani gata 506 cor. 2. Pentru conferințe 25 cor. 3. Pentru scripturistică 10 cor. 4. Pentru lemne 112 cor, de tot 653 cor.

Doritorii de a ocupa acest post se avizază, ca recursele lor convenite ajustate și adresate comitetului parohial din Halaliș să le susțină în termenul concursual P. On. Oficiu pprezvitral în M. Radna, iar dânsii să se prezinte în s. biserică din Soborșin, spre a-și arată desteritatea în cant și tipic

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu* protoprezviter inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa I. din **Răpsig**, protoprezviteratul lenopolei, devenită vacantă în urma răposării păr. Simeon Cornea, în virtutea ordinului Ven. Cons. Nr. 5347/1905 resp. 125/1906, se escrie pentru a 2-a oară concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare, pe lângă admiterea la concurs și a reflectanților cu ecalificațiune de cl. II.

Emolumentele sunt: 1. Folosirea unei sesiuni parohiale constătătoare din 32 jughere, cu un venit anual de 1280 coroane. 2. Birul parohial câte 1 măsură cucuruz sfărmat dela 160 numeri de căși à 2 coroane, 320 coroane. 3. Venitele ștolare computeate în calcul mediu ator 5 ani 243 coroane. 4. Un intravilan parohial cu un venit anual de 30 coroane, cari în total dau un venit de 1873 coroane, din cari detragându-se darea anuală solvindă de alegându în sumă de 180 coroane, rezultă un venit sigur de 1693 coroane.

Reflectanții de pe teritorul altor Consistoare, pe lângă celelalte documente sunt datori să alătore și atestat de conduită din partea Consistorului căruia aparțin, asemenea sunt datori a provedea catehizarea în școala confesională din loc, precum și a predică cel puțin de 2 ori în fiecare lună.

Doritorii de a câștiga acest post sunt avizați, ca recursele ajustate conform §-lui 18 lit. a. și b. din Regulament, să le înainteze P. On. Oficiu protopopes al lenopolei în Șiria (Világos), și cu observarea §-lui

18 din Regulamentul pentru parohii, a se prezenta în sfânta biserică, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Răpsig, din ședința extraordinară a com. parohial rom. or., ținută la 11/24 Februarie 1906.

Stefan Hereț,
președinte.

Drăgan Gavrilă,
notar.

In conțelegere cu: *Mihail Lucuța*, administrator protoprezv. al Ienopolei.

—□—

2—3

Conform ordinului Veneralului Consistor de sub Nr. 428/906, se escrie concurs pentru parohia vacantă din **Tornea**, cu condițiunea ecalificațiunei de clasa a II-a și cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Venitul unei jumătăți de sesiune parohială constătătoare din 24 ¹²⁰⁰/₁₆₀₀ jughere ca-
testrale. 2. Birul preoțesc uzuat. 3. Ștolele legale. 4. Intregirea dela stat conform legii.

Recurenții sunt poftiți, ca recursurile instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parohial din Tornea, să le subștearnă oficiului protoprezviter al Arad, având a se prezenta în s. biserică din Tornea, pre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Tornea, din ședința comitetului parohial ținută la 17/30 Ianuarie 1906

Comitteul parohial

In conțelegere cu: *Vasilie Beleş* protoprezviter gr. or.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III-a **Păiușeni**, se escrie concurs, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: 1. Un intravilan de 1 jugh. 2. Birul și ștolele indatinat. 3. Intregirea dela stat, după ecalificațiunea alegândului.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt poftiți ca recursurile ajustate conform Regulamentului adreseate comitetului parohial concernent, să le subștearnă la oficiul ppsc gr. or. rom. din Buttyin com. Arad, având a se prezenta în termenul fixat, în careva Duminecă în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința comitetului parohial din Păiușeni, ținută la 12/25 Februarie 1906.

Atanasie Brădean
preș. com. par.

Ioan Andrei
not. com. par.

In conțelegere cu: *Ioan Georgia* protoprezviter gr. or.

—□—

2—3

In urma ordinului Veneratului Consistor de dto 7/20 Februarie a. c. Nr. 423/906, se publică concursul scris de cătră comitetul parohial din Pecica la 11/24 Decemvrie 1905 Nr. 25 pentru îndeplinirea postului de ivățătoare din **Pecica-română**, devenit în vacanță prin abdicerea fostei învățătoare Maria Crișan, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Salarul fundamental 600 cor. 2. Cvatir în natură, eventual dacă cândva s'ar lua cvartirul pentru școală, relut anual de 120 cor. 3. Pentru lemne de foc, din cari se va încălzi și școala anual 100 cor. 4. Pentru măturarea școalei 40 cor. 5. Pentru conferințe 20 cor.

Recurențele au a adnexa și o declarație, că numai după un serviciu de 5 ani prestat la aceasta școală vor reflecta la primul cvinevenal.

Reflectantele la acest post sunt poftite, ca recursurile lor ajustate cu toate documentele și adresate comitetului parohial din Pecica, să le subștearnă până la termenul sus indicat oficiului ppsc gr. or. român din Arad, și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Pecica, spre a fi cunoscute de popor. Cele cari știu și cânta în s. biserică, vor fi ascultate cu plăcere.

Arad, 15/28 Februarie 1906.

Vasilie Beleş pprezviter insp. școl.

—□—

2—3

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează bisericii în mod artistic, din care căuză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

51—52

„Janus“ institut de asigurare mutuală pe viață în Viena
s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,
este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“
pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.
Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. § Avera institutului 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(6)